

STÖRSTA SKEPPET. I Torsbo finns den här hällristningen med ett 4,5 meter långt skepp – det största i Sverige.

TORSBOS HÄLLRISTNINGAR

Torsbo är en av Sveriges största samling hällristningar.

Här finns landets största skepp och avbildningar av krigare, oxar – och bumeranger.

Om inte hällristningarna i Torsbo hade råkat ligga mittemellan världsarvet i Tanum och det lika hällristningstäta området på Stångenäset hade de varit världsberömda.

Trots att Torsbo ligger lite utanför allfarvägarna är utflykten hit väl värd ett besök.

Det finns hela 900 figurer inristade på en yta mindre än en fotbollsplan. Ristningarna du som besökare kan se ligger på sex stora hållar i kanten på en åker. Det finns ännu fler ristningar i skogen väster om det besöksanpassade området men dessa är inte imålade och därför mycket svåra att hitta.

Det är lite osäkert när ristningarna i Torsbo upptäcktes. De nämns inte i mitten av 1800-talet utan dyker upp första gången i en bok om Kvilles fornminnen av den kände svenske arkeologen Emil Ekhoﬀ. Han skriver bland annat om ”jättefartyget af 15,1 fots längd, hvars besättning utgöres af ej mindre än 124 man”.

Den här ristningen är också den mest im-

ponerande. Med sina 4,5 meter är det det största skeppet i Sverige. Längs relingen finns 124 streck som förut betraktades som symboler för besättningen. Många arkeologer är i dag tveksamma till om man på bronsåldern kunde bygga fartyg med plats för 124 personer.

Den vanligaste ristade figuren i Torsbo är skeppet. Men det finns också ovanligt många stora krigare, dessa har avbildats nakna och beväpnade med svärd och sköld.

Flera ristningar här föreställer jakt med ovanliga vapen: pilbåge, lasso och till och med en bumerang.

Mikael Jägerbrand

mikael@fornguiden.se

Så hittar du hit

Sväng av E6 vid avfart 103. Kör väg 163 mot Fjällbacka. Kör 8 km, Efter Kville kör 500 meter, sväng sydväst mot Hamburgsund. Kör 3 km, vid skylten "Hällristning 2" sväng söderut. Kör 1 km, sväng österut vid skylten "Hällristning 1". Kör 500 m, vid skylt "Hällristning" sväng nordväst. Från parkeringen är det ca 700 meters promenad.

Fakta

Formnr: 153 – 159 och 164 – 166
Antal ristningar: 900 st.
GPS parkering:
N 58° 32.682', E 11° 20.197'

Historik

1800 f Kr

De första ristningarna görs. De äldsta figurerna är skålgroparna, fotsulorna och vissa av skeppen.

1881

Den förste som beskriver hällristningarna i Torsbo är Emil Ekhoft i boken "Qville härads fornminnen".

Baltzers avbildningar från 1908.

1908

Konstnären Lauritz Baltzer avbildar hällristningarna.

1995

För att göra området besöksvänligt röjer man träd, dränerar och bygger en ramp.

1998

Arkeologen Flemming Kaul presenterar teorin att skeppen visar solens färd både under ett normalt dygn och ett år.

2008

När arkeologerna ska måla i ristningarna med ny färg hittar man flera nya figurer.

JÄTTE.

Det stora skeppet på hällen är 4,5 meter långt vilket gör det till det längsta i Sverige. Skeppet är omgivet av en hel flotta med 100 andra skepp. På ett skeppen precis under jätteskeppet finns en man som ser ut att hålla en bumerang i handen.

SKÖLDMAN.

Förutom många skepp och bilder av jakt på hjort hittar du de här två mystiska människorna på hällen. Dels en krigare med bara en hand och dels en man vars kropp består av en sköld.

OXAR.

Hällen är fylld med en stor flock med oxar, alla med imponerande horn. Många tror att tjurarna var heliga och dyrkades ungefär på samma sätt som i det samtida minoiska Kreta.

Teckenförklaring

- Infoskylt
- Övergång

Berghäll
Ristning

Plattform

Staket

Ej ifylld

Gravfält

KRIGARE.

De mest imponerande människoristningarna är en serie krigare med svärd och uppsträckta händer. Det som ser ut som extremt stora vadmuskler är troligen i stället en del av en krigarutrustning: benskenor som skyddade mot svärdshugg. Sådana var vanliga i bronsålderns Grekland.

GRANHÄLLEN.

Trots att det finns skepp på hällen som är mer än två meter är det ett litet träd som är mest spännande. Ristningen föreställer nämligen en gran, ett träd som inte kom till Bohuslän förrän vid Kristi födelse och som inte var vanlig förrän tusen år senare. Granen måste alltså ha varit ett exotiskt och kanske till och med heligt träd under bronsåldern.

VITA RISTNINGAR.

Hällristningarna på den här hällen har målats vita för att synas bättre, en stor del av bergshällen är röd. Här finns det 35 skepp – alla med olika design. Den mest spännande figuren är mannen i mitten på bilden. De verkar bära någon slags hjälm eller huvudbonad vilket är ovanligt.

GRAVFÄLT.

Precis innan du kommer fram till hällristningarna passerar du genom ett litet gravfält. Det finns 10 gravar i olika storlekar, de flesta är svåra att se eftersom de är runda och bara några decimeter höga. Gravfältet anlades troligen mer än 500 år efter hällristningarna.